

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Danskeren 1

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Danskeren 1", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 433. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1848_941-txt-shoot-idm18365.pdf (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Er det Danske Folk ved sig selv eller fra sig selv?

(Talt i Nestveds Danske Samfund.)

At "gaae fra sig selv" det veed vi alle, er splittergalt, og at der kommer aldrig noget klogt eller godt udaf, med mindre man er saa lykkelig at "komme til sig selv igjen," saa det er unægtelig et Hoved-Spørgsmaal for det *Danske*, saavel som for det *Franske* Folk, om de, som man vil sige, er gaaet fra dem selv, thi havde det *Danske* Folk virkelig været fra sig selv, da vilde det ikke engang være ganske beroligende, at Folket, som man ogsaa har sagt, iaar hovedkulds var kommet til sig selv igjen, da al Erfaring lærer, at hvem der bliver hovedkulds klog, bliver snart hovedkulds gal igjen.

Jeg vil imidlertid strax, saavidt mueligt, berolige Dem med den Forsikring, at efter mine Tanker er den hele Historie om det Danske Folks Galskab, om ikke just et Æventyr, saa dog et af de mange løse Rygter, som det er meget klogere at tage for lutter Løgn end for 434den rene Sandhed, og jeg skal tillige anføre mine Grunde, saa De, paa nu brugelig Maade, kan dømme selv.

Det nemmeste var nu vist nok at sige med *Tydsken*: det Danske Folk har aldrig haft nogen Forstand, altsaa kan det heller ikke være gaaet fra Forstanden, og det er klart nok, men dels kan vi slet ikke være tjent med den Forklaring, og dels er den *Tydske Forud-Sætning* om den Danske Dumhed en grov Løgn, saa det nytter slet ikke, at *Følge-Sætningen* er klar nok, og vilde være en soleklar Sandhed, hvis ikke *Forud-Sætningen* var en grov Løgn.

Derfor maa jeg nødvendig gaae en anden Vei, der vel falder meget vanskeligere, men som dog baade for *Danske* Folk er meget fornøieligere, og gaaer ikke, som den *Tydske* og brydske Landevei (Heerstrasse), for des snarere at komme til Klarhed, *Sandheden forbi*. Jeg maa nemlig gjøre Dem opmærksom paa, at naar man siger, at det *Danske* Folk er eller var dog gaaet fra sig selv, altsaa *fra Danskheden*, da siger man ogsaa, det var af *Kiærlighed* til *Tydsken* og for at hjælpe *Vildtydskerne* at bygge deres Kasteller i Luften, og det tør jeg paastaae, var en *reen Umuelighed*.

De maae imidlertid endelig ikke misforstaae mig, som om jeg hermed vilde sige, enten at det skulde være umueligt at gaae fra sig selv af *Kiærlighed*, eller at det i alt Fald ingen Nød havde, at det *Danske* 435Folk skulde faae det saa hedt, thi jeg troer tvertimod, at det altid maa være af en *SlagsKiærlighed* til et eller andet, at Folk gaaer fra dem selv, og jeg veed bestemt, at *Danske* Folk føler netop saa *varmt* for hvad de holder meget ad, at de virkelig meer end mange andre er udsatte for at gaae fra dem selv af *Kiærlighed*; men hvad jeg kalder en *reen Umuelighed*, det er kun, at det *Danske* Folk skulde være gaaet fra sig selv af *Kiærlighed* til *Tydskeren*, og alle hans Luft-Kasteller, for dertil har alle *Danske* Folk baade for megen *Lyst* til at blive ved *Jorden*, og formegen *Lede* til den stive, vredne og kiedsommelige *Skolemester-Stil*, som netop *Tydskeren* er mageløs i, og dertil har det *Danske* Folk endelig formegen *Kiærlighed* til "Danmark, deiligst Vang og Vænge" som *Tydskeren* altid har haft et stemt Horn i Siden paa, og som De nok veed, han nu agter at gjøre til en øde Ørk, fordi vi ikke, efter *Slesvig-Holsteens* priselige Exempel, vil hjælpe ham at bygge paa hans allerkiæreste Luftkastel, som er det store, trods al muelig Splidagtighed guddommelig enige *Tydskland!*

Jeg paastaaer altsaa dristig, at hvis det *Danske* Folk skulde være gaaet fra sig selv af *Kiærlighed*, da maatte det været, Pokker ikke af *Kiærlighed* til *Tydskeren* og hans Luftkasteller, men af den ældgamle *Kiærlighed* til *Fædernelandet*, der aldrig har flammeth høiere eller skinneth klarere end under den nærværende 436*Tydske Krig*, som det er baade de Gamles og de Unges Sorg at tænke sig afbrudt ved en *Vaaben-Stilstand*, der gav *Tydskerne* Lov til at trampe paa Heltegravene ved *Flensborg* og ved *Dannevirke*, og gav *Tydskeren* den ønskeligste Leilighed til at træde vore *Meddanske* Brødre i *Slesvig* paa Nakken, medens det er baade de Gamles og de Unges *Lyst*, at Krigen, trods alle de Offere, den kræver, maa fortsættes med en *Raskhed* og *Dristighed*, som er det *Danske Løvemod* og Danmarks *Lykke værdig*, til den kan endes med en *Fred*, som det *Danske Folk*, heelt og holdent, i *Fædrenes* uformindskede Land, kan fryde sig ved, og paa vort yndige *Modersmaal* lægge nye liflige *Mindesange* til de mange gamle om *Dannemænds* og *Dannekvinders* heltedige *Kiærlighed!*

Men veed vi nu kun, at var det *Danske* Folk gaaet fra sig selv af *Kiærlighed*, da maatte det være af *Dansk Fædernelands-Kiærlighed*, da seer vi strax, at det er en klar *Selv-Modsigelse*, da man ved at *elske Danskheden*, langt fra at gaae fra den, netop gaaer ind i den, og er paa den rette Vei til at blive sig lyslevende bevidst, saa at naar den nærværende *Krig* klarlig beviser det *Danske* Folks ligesaa *naturlige* som brændende *Fædernelands-Kiærlighed*, da afbeviser den med det samme den ligesaa *unaturlige* som rasende 437*Kiærlighed* til *Tydskeren* og hans Luftkasteller, som man har beskyldt os for.

Men tør jeg da nu ogsaa sige, at jeg slet ikke begriber, hvorfra den dumme Snak er kommet, at det *Danske* Folk skulde være gaaet fra sig selv, altsaa *fra Danskheden*, af rædsom *unaturlig* *Kiærlighed* til *Tydskeren*, hans mageløs kiedsommelige *Skolemesterstil* og hans utallige Luftkasteller?

Nei, det tør jeg ingenlunde, men maa meget mere tilstaae, at ogsaa her giælder Ordsproget: der gaaer ikke Røg af en Brand, uden der har været Ild i den, thi vi maae jo betænke, hvad kun er alt for sandt, at i alle *Danmarks Skoler*, paa den allerlaveste nær, som vi kalder den *Danske Skole*, men skammer os hardtad ved at nævne, i dem alle, undtagen den foragtede "Almue-Skole", der er det noget af det første, man fortæller os, at vil "vi være lykkelige paa Jorden og salige i Himlen," ja, vil vi have den allermindste menneskelige *Dannelse* og *Smag*, blot saamegen, som der nødvendig udkræves selv til det allermindste "visse *Levebrød*" uden for Daarekisten eller Tugthuset, enten i *Kirken* og *Skolen*, eller i *Byen*, i *Marken* og i *Skoven*, da, om vi end ikke har Hoved eller Stunder til ordenlig at lære *Latin*, som er det Sprog hvormed *Gudernes Sønner* lokkede Menneskenes smukke *Døttre*, saa maae vi dog nødvendig lære *Tydsks*, som er Heltenes og Halvgudernes *Tungemaal*, 438Kæmpernes i *Aanden*, de største Lodseiere i den grundige Videnskabeligheds grændseløse Rige, endnu langt mere grændseløst end det synlige *Tydsksland*!

Ja, denne *Tydsks* Lovtale paa *Danskens* Bekostning, der unægtelig gienlyder fra alle *Danmarks* Lærestole og Skolebænke, den maa vel giøre os lidt betænkelige ved det slemme Rygte, at det *Danske Folk* var gaaet fra sig selv, fra *Vid* og *Sands* og *Samling*, af *Kiærlighed* til det *Tydske Tungemaal* og til det aandelige, videnskabelige *Tydsksland*, endnu langt mere grændseløst end det legemlige *Tydsksland*, som vi dog veed, kan hverken finde sine Grændser i *Sønden*, ved *Poen* og *Tiberen*, eller sine Grændser i *Norden* ved *Eideren*, ved *Kongeaalen*, ved det lille eller ved det store *Belt*, ved *Øresund*, eller selv ved *Vardøhus*, da selv det synlige *Tydsksland* skal gaae saavidt, som den *Tydske Flaade*, naar den kommer tilsyn, kan seile, følgelig ikke blot saavidt, som *Himlen* og *Bølgen* er blaa, men lukt over alle de lusbjerger, som selv den dumdristige *Engelskmand*, af *Mangel* paa grundig Videnskabelighed, har maattet stryge *Seil* for, lukt over dem til *Verdens Ende*, hvorfra saa det aandelige *Tydsksland*, som *Ideernes* Rige, gaaer immer *videre*, i det *Uendelige*, som er *Tydskskerens* Element ikke blot fra *Arildstid* og fra *Verdens* Skabelse, men før enten *Tid* eller *Rum* var till!

439Ja, De veed vist allesammen, baade *Damer* og *Herrer*, baade *Store* og *Smaa*, at jeg overdriver ikke, fordi det er ligesaa umueligt at overdrive *Daarskaben* i *Danmarks Skoler*, som at overbyde den *Tydske Selvroes* eller at overdøve de 45 Millioner, som skrigger af fuld Hals: et stort, umaadelig stort, et ærefuldt, uendelig ærefuldt, et enigt, aldeles ubegribelig enigt *Tydsksland*; thi da vi netop i *Danmark* altid har haft *Ulykke* nok af *Grændseløsheden* i det virkelige *Tydsksland*, saa er det jo topmaalt *Daarskab* i *Danmarks Skoler* ei blot at bryde sit *Hoved* med *Opmaalingen* af det endnu langt mere grændseløse "Tydske *Fædreland*" i *Luften*, men at udraabe dette ligesaa forlorne som *slaviske* *Hovedbrud* for den eneste muelige *Vei* til *Dannelse* og *Smag* i *Danmark*!

Er det nu saaledes, desværre! en *Kiendsgjerning*, at vil vi have hvad man i *Danmarks Skoler* kalder *Dannelse*, *Oplysning* og *Smag*, da maae vi smide *Dansken* over *Bord* eller dog under *Bordet*, og begynde med *Tydsks*, da følger unægtelig deraf, at vore *Skolemestere* enten har været forklædte *Tydskere*, eller, hvis de var *Danske* af *Byrd*, maae være gaaet fra dem selv af *Kiærlighed* til *Tydsks* og alle hans *Luftkasteller*, og da det *Danske Folk* ikke blot har tiet stille til dette rædsom *unaturlige* og for alt *Dansk* ødelæggende *Tydskeri*, men har løftet sine *optydskende* *Skolemestere* til *Skyerne* og 440sagt, at deres *Børn* kunde aldrig fare bedre end at dannes under saadanne *Hænder*, saa er det jo intet *Under*, at det *Danske Folk* har faaet det vederstyggelige *Ord* paa sig, at være gaaet fra sig selv af bare *Kiærlighed* til sin gamle *Avindsmand* og alle hans *Luftkasteller*, og det var heller intet *Under*, at *Tydskskeren* blev smækvred, saa vred som en *Tydsks*, da han med eet opdagede, nu sidste *Foraar*, at det *Danske Folk*, langtfra at ville hjælpe ham med det lille, nydelige *Luftkastel* "Schleswig-Holstein meerumschlungen" meget mere grusomt forstyrrede ham i dette *Konstværk*, som netop var til *Nordens* *Gavn* og *Ære*, ja, lavede sig til, som uforbederlige *Barbarer*, i *Afguden* *Thors* afskyelige *Fodspor*, at slaee den store *Bygmester* i *Luften* saaledes for *Panden*, at han glemde baade *Konsten* og sig selv!

Men hvad i al *Verden* kan saa dog have bevæget det *Danske Folk* og især de *Danske Damer* til saalænge ikke blot at taale, men at kiæle for den blandt andet uhyre kiedsommelige *Tydske Skolemester*, som om de var gaaet fra dem selv af *Kiærlighed* til ham, der traadte alt *Dansk* under *Fødder*, og som tilstod, at efter hans "rene *Fornuft*" turde han ikke sige, at *Damerne* var *fornuftige* *Mennesker* eller kunde have *sand* *Dannelse*, da de sjelden var stive enten i *Grammatiken* eller i *Mathematiken*, men altid vankundige i alle *Videnskabers* *Vidskab*, i den guddomme⁴⁴¹lige *Tydske Philosophi*! Ja, hvad kan dog have bevæget dem til det *tilsyneladende* *Galskab* over alle *Galskaber*? Det er et *Spørgsmaal*, som *Verden* alt under vor *Danske* *Krig* med *Tydsks* har begyndt at opkaste, og vil bestemt kræve *Svar* paa, naar den, som jeg haaber snart, faaer at see, at det *Danske Folk* med eet afryster det *Tydske Aag* som en *Narrekappe*, og klarer sig straalende fra den *Beskyldning* at være gaaet fra sig selv af rasende *Kiærlighed* til den *Tydske Skolemester*, med al hans *Kiedsommelighed*, alle hans *Vindmagerier* og *Luftkasteller* i det *Uendelige*; og De føler vist alle med mig, at dette *Samvittigheds-Spørgsmaal* vil falde meget vanskeligt at besvare; men naar vi kun er blevet den *Tydske Skolemester* kvit, med alle hans "pinlige *Forhør*," alle hans "Examiner", for at faae os til at sige hvad vi ikke vidste, da kan vi nok trøste os med det gamle *Ordsprog*, at det er ikke hvert *Ord* man skal svare til, thi det sagde jo *Manden*, da de kaldte ham en *Tyv*, og det samme kan det *Danske Folk* og især de *Danske Damer* godt sige, naar man beskylder dem for at have leget *Kiærest* med den kiedsommelige *Tydske Skolemester*.

Ja, jeg faaer vel rykke ud med Sproget, og bekiende, de var nok ikke ganske frie for det, men det skal de ingen Skam have af, naar det kun kan falde ligesaa godt ud, som med en af vore gamle Helte, der ogsaa gjorde sig gal engang, men gjorde det saa godt, 442og slap saa lykkelig fra det, at hele den dannede Verden forundrer sig over ham. Det var nemlig den meget lune Nørrejyde *Amlet*, som dels for at redde sit Liv fra *Tyrannens Kløer*, som herskede i Landet, og dels fra *Løier*, gjorde sig splittergal, og er, under Navn af den *Danske Prinds Hamlet*, ved Hjelp af *Engelands* og hele *Nyaarstidens største Skjald*, blevet berømt over al Verden!

Jeg veed det jo nok, at *Tydskeren* vil blive, om mueligt, endnu tydskere vred end han er, hvis han opdager, at det Danske Folk og især de Danske Damer har havt ham til Bedste, har, som Folket siger, spillet *Giæk*, og som man skriver, spillet Komædie med den kiedsommelige Skolemester, saa han drømde sig forgudet i Danmark, til han vaagnede ved et Ørefigen, saa godt som med *Holger Danskes* egen Haand; jeg veed det jo nok, og skulde derfor maaskee ikke saa tidlig røbet den store Hemmelighed, at det Danske Folk, og især de Danske Damer, ved at lade, som de var gaaet fra dem selv af Kiærlighed til *Tydskeren*, kun i langsommelig Tid har holdt ham for Nar, dels af en Ømskindethed, der under hans Riis var meget tilgivelig, og dels af en medfødt Skielmskhed, som vi alle holder ad, selv naar vi laster den; men dels kunde jeg ikke bare mig længer, saa det maatte herud, og dels troer jeg virkelig, det er hverken for tidlig eller for silde, men netop ret tilpas, for, trods Alt hvad man snakker om *Vaaben-443Stilstand* og alt hvad man under det Navn lapper sammen, saa troer jeg mine egne Øine, at nu har vi Krig med Tydsken paa Liv og Død, saa nu maa det enten briste eller bære, og jeg haaber virkelig det skal begge Dele: briste for Tydsken og bære for Dansken i *Danmark*. Og naar dette kun skeer, naar *Danskheden* kun vinder en afgjørende Seier over *Tydskheden*, ingenlunde blot i Hertugdømmet *Slesvig*, men først og sidst i *Kongeriget Danmark*, da veed jeg, at hverken de Danske Damer eller det Danske Folk vil bryde sig synderlig om hvad man enten skriger eller skriver paa hin Side *Eideren*, men aabenbare den *Danske Fædernelands-Kiærlighed* i hele sin Glands, ved en *Dansk*, altsaa folkelig og hjertelig, varm og frugtbar, solskiær Oplysning! Det løse Rygte, om at det Danske Folk engang gik fra sig selv af Kiærlighed til *Tydsken*, skal da afløses af den ligesaa sandfærdige som glædelige Tidende, at det Danske Folk blev sig selv klarlig bevidst i sin mageløse Fædernelands-Kiærlighed, og vore egne Skjalde, haaber jeg, vil da sætte en "*Dansk Prinds Amlet*" sammen, der endog stikker den *Engelske!*
